

มาทำความรู้จักกับ สาขาวิชาเภสัชวินิจฉัย

รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณุ.นพมาศ สุนทรเจริญนนท์
ภาควิชาเภสัชวินิจฉัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทความให้สัมภาษณ์ของ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณุ.นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ กับเว็บไซต์ vcharkarn.com เพื่อไขข้อข้องใจเกี่ยวกับสาขาวิชาเภสัชวินิจฉัยว่าคืออะไรกันแน่ มีบทบาทอย่างไรในด้านเภสัชศาสตร์

บางคนอาจจะไม่คุ้นหูกับชื่อ สาขาวิชาเภสัชวินิจฉัย หรือเรียกกันว่า เภสัชเวท (Pharmacognosy) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของคณะเภสัชศาสตร์ ที่สอนและวิจัยเกี่ยวกับพืชและสมุนไพร ตลอดจนผลิตภัณฑ์ธรรมชาติต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นยารักษาโรค ศึกษาวิถีวิเคราะห์ และจำแนกชนิดของพืชและสมุนไพรต่าง ๆ การจัดกลุ่มสารเคมีของพืชแต่ละชนิดที่จะนำมาใช้ประโยชน์ทางยา การศึกษาทางเคมีของสารสำคัญที่มีฤทธิ์ทางยา วิธีการสกัดเพื่อแยกสารดังกล่าวจากพืชสมุนไพร และผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นยารักษาโรค ตลอดจนการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชสมุนไพร

เภสัชเวทเป็นหนึ่งในศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดศาสตร์หนึ่งของการแพทย์ และนับเป็นต้นกำเนิดของวิชาเภสัชศาสตร์ ในสมัยโบราณมีการใช้ยาจากธรรมชาติในการบำบัดรักษาเสียทั้งสิ้น ก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งนำมาสู่การสังเคราะห์ยาจากสารเคมีทดแทนวิธีการทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีความนิยมการใช้ยาสมุนไพรมากขึ้น ทำให้เภสัชเวทเป็นอีกศาสตร์หนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมในปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งภาควิชาที่น่าสนใจ ซึ่งต้องมีการเรียนการสอนอะไรกันบ้าง วันนี้ รศ.ดร. นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาเภสัชวินิจฉัย มหาวิทยาลัยมหิดล จะเป็นผู้ให้คำตอบกับเรา

- การเรียนการสอน ภาควิชาเภสัชวินิจฉัย “การที่สมุนไพรจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับสารสำคัญในพืชเหล่านั้น เราต้องเรียนรู้เรื่องสารออกฤทธิ์ ภาควิชาเภสัชวินิจฉัย (Pharmacognosy) ในบางมหาวิทยาลัยเรียกเภสัชเวท หรือเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป แต่ก็คือภาควิชาเดียวกัน”

- มหาวิทยาลัยที่ไหนบ้างเปิดสอน “นักศึกษาทุกคนคณะเภสัชศาสตร์จะได้เรียนรู้ภาควิชานี้ทั้งนั้น บางมหาวิทยาลัยเภสัชวินิจฉัยกับเภสัชพืชศาสตร์ อาจรวมกัน แต่มหาวิทยาลัยมหิดลยังรวมกันอยู่”

- จุดเด่นของภาควิชาเภสัชวินิจฉัย มหาวิทยาลัยมหิดล “มีอาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับสารสำคัญในสมุนไพรหลายรูปแบบ เรื่องของการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ (Tissue Culture) เพื่อให้พืชเหล่านั้นสามารถสร้างสารได้มากขึ้น กว่าธรรมชาติที่สร้างอยู่ หรือคนที่เรียนเรื่องการสกัดสารออกมาจากพืช และที่สำคัญต้องพิสูจน์ให้ได้ด้วย ว่าสารที่ออกมานั้นมีโครงสร้างเป็นอะไร ทำให้เราค้นพบยาใหม่ๆ จากธรรมชาติ อีกสาขาหนึ่งเป็นการควบคุมคุณภาพของสมุนไพร”

- จบสาขานี้แล้วจะไปประกอบอาชีพอะไร “ส่วนใหญ่หลายคนเป็นเจ้าของธุรกิจผลิตภัณฑ์
ธรรมชาติ ก็ต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาขานี้ หรือครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ พนักงาน ด้านนโยบาย ทั้งภาครัฐ
ภาคอุตสาหกรรม เพราะสมุนไพรมันไม่ได้จบที่รู้ทันเฉยๆ ต้องรู้ด้วยว่ามีคุณภาพหรือเปล่านั้นเป็นเรื่องใหญ่”

- คุณสมบัติในการเข้ามาเรียน “ต้องเข้ามาเป็นนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ที่ต้องมีความรู้ยา
แผนปัจจุบันคือยาสังเคราะห์ หรือยาที่มาจากธรรมชาติก็คือสมุนไพรมัน ในอนาคตหวังว่าจะมีสาขาวิชา
สมุนไพรมันโดยตรง ที่จะเป็นผู้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่บ้านเรามีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะสร้าง
ประโยชน์ให้กับประเทศจริงๆ”

- ผাগถึงผู้สนใจเข้าศึกษา “ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาต้องตระหนักถึง การที่เราใช้
ยากันเยอะคือการสูญเสียมูลค่าของประเทศอย่างสูง ในขณะที่เรามีทรัพยากรของบ้านเรา เสียหายที่กลับ
ไม่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ขึ้นมาได้ เด็กๆทุกคนคิดว่า ประเทศไทยสามารถผลิตยาได้ แม้แต่ยา
ง่ายๆ จริงๆ ประเทศไทยไม่สามารถผลิตยาได้เลยสักเม็ด สิ่งที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ คือ การประกอบยา เรามี
แค่โรงงานซื้อวัตถุดิบ พาราเซท จากต่างประเทศ อาจมาอินเดีย อังกฤษ ฯลฯ แล้วนำมาตอกเป็นเม็ด
เท่านั้น ถ้าหากเป็นสมุนไพรมัน เราคือผู้ผลิต ยาสมุนไพรมันเพราะวัตถุดิบมีในประเทศไทย เพียงใช้เทคโนโลยี
จับให้อยู่ในรูปแบบที่ใช้ง่าย ใช้สะดวก เช่น ยาเม็ด ยาผง ยาแคปซูล ทุกกระบวนการอยู่ในประเทศ อีกทั้ง
ทั้ง ผู้ปลูกสมุนไพรมัน ผู้เก็บผลผลิต ผู้ประกอบยา ก็มีรายได้ เราต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด”

เภสัชเวชมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์ในหลายแขนง โดยเป็นศาสตร์ที่
ประกอบด้วยความรู้ที่บูรณาการในหลากหลายวิชา เช่น ยาที่มาจากพืชนั้นมีความสัมพันธ์กับวิชา
พฤกษศาสตร์และยาที่มาจากสัตว์มีความสัมพันธ์กับวิชาสัตววิทยา เป็นต้น นอกจากนี้เภสัชเวทยังอาศัย
องค์ความรู้ทางอนุกรมวิธาน, การสืบพันธุ์, พยาธิสภาพและพันธุศาสตร์ของพืช ศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นมี
ความสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนา ยา หากประเทศไทยไม่เห็นความสำคัญของทรัพยากรอันมีค่า
อย่างสมุนไพรมันไทยแล้ว อนาคตข้างหน้าเราอาจจะต้องใช้ยาสมุนไพรมันจากประเทศอื่น ทั้งที่ประเทศของ
เรานั้นมีความสมบูรณ์ และพร้อมที่จะพัฒนาสมุนไพรมันไทย.

ที่มา: <http://www.vcharkarn.com/varticle/61362>